

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. D. Ioannis Ivsti Lanspergii, Natione Bavari, Illvminati
Ac Religiosissimi viri, Carthusiae Coloniensis ante annos
centum Vicarii, & Magistri Nouitiorum laudatissimi Opera**

In Qvinque Tomos Distributa, à mendis expurgata, veteri integritati
restituta, & indicibus locupletata

De Sanctis

Landsberg, Johannes Justus

Coloniae Agrippinae, Anno M.DC.XXX

Exegesis Euangelij, secundùm morem quorundam Ecclesiarum. Ioan. XV.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-47060](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-47060)

Geretur, nobiscum fieri vnum ex istis. Ergo perspicuum fit ex hoc loco, Matthiam cum primis Domino Iesu adhæsisse: quod non parum illi adfert laudis & dignitatis. Et statuerunt duos, quos digniores & aptiores iudicabant, eosq; vt D. Clemens autor est, ex numero septuaginta duorum discipulorum: Ioseph qui vocabatur Barfabas, qui cognominatus est Iustus, ob eximiam & apud omnes peruulgatam eius vitæ sanctitatem, & Matthiam. Et orantes dixerunt, vtilissimo scilicet exemplo hominum instruentes vitã, vni omnibus, maximè grauib; rebus discamus precibus opem & auxilium poscere à Deo. Quod quia hodie aut omnino non fit, aut tepidè, frigidè, & negligenter fit, idcirco tanta est rerum confusio ac perturbatio. Tu Domine qui corda nosti omnium, ostende quem elegeris ex his duobus, quos, quidem nos idoneos putamus: sed vtrum tu magis probes incertum habemus. Itaque precamur vt certo aliquo iudicio declares quem ex his malis accipere locum ministerij & Apostolatus, de quo præuaricatus est Iudas, vt abiret in locum suum, id est, Iudæ apostatæ succederet: quanquam potest & de Iuda intelligi, qui in locum suum abiit, iusto Dei iudicio relegatus in tartara, qui est locus omnium reproborum. Et dederunt sortes eis. Hoc hodie imitari non licet. Sed nec Apostoli post sancti Spiritus aduentum sortibus vsi leguntur. Et cecidit fors super Matthiam, & annumeratus est cum vndecim Apostolis. Ergo licet nihil hic in commendationem Matthiæ dictum sit, hoc ipsum tamen abundè ad illius laudem satis esse potest, quod Ioseph Iusto, qui fuit Christi consanguineus, prælatus est, & in Apostolorum ordinem diuinitus relatus.

Matthiam Apostolum fuisse Christi discipulum, S. Clemens,

Sortibus vnum licitum sit.

EXEGESIS EVANGELII CONFITEOR TIBI

Domine Pater cæli & terræ &c. quod quædam Ecclesiæ hodie legunt, quare in prima parte primi tomi, scilicet in Dominica sexta post Christi Natiuitatem.

EXEGESIS EVANGELII IN EODEM FESTO. secundum morem quarundam Ecclesiarum. Ioannis XV.

Benignissimus & amantissimus humani generis Saluator, sicut ad nos redimendos non nisi purissimo ac gratuito prorsus amore adductus fuit, ita vt nobis quoque charitatem vel maximè commendatam redderet, sapius diuersis Euangelij locis ad eam nos adhortatur, id què adeo vt in Dei ac proximi dilectione totam legis & prophetarum vim & summam contineri affirmet. In eo autem sermone reuera dulci ac mellifluis, quem post cenam habuit, tanquam vltimum valedicens omnibus, quos hic relicturus erat, electis suis, ad minus tribus vicibus fraternæ charitatis præceptum iterauit: & quidem bis in eodem ipso capite, vnde Euangelium, quod hic tractandum suscepimus, excerptum est. Ait enim Dominus Iesus pastor bonus, confirmare ac instruere cupiens oues suas, iam iamq; relinquendis discipulis suis, & in eis etiam omnibus nobis.

Matth. 22.
Marc. 12.
Lucæ 20.

Ioan. 13.
Ioan. 14.
Ioan. 15.

Ioan. 16.

h h Hoc

VI
22

Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos:

Amoris proximo fructus quis.

1. Cor. 13.

Rom. 13.

Math. 7.
Math. 22.

Christus quam nos dilexit.

Charitatis veræ opus quod.

1. Cor. 13.

Fides sine charitate quod non prodest.

Non abs re Dominus Iesus tam sollicitè, tamq[ue] serio hoc diligendõ fratrium præceptum inculcauit. Nam si hoc solùm obseruetur summa pax & consensus erit hominum, nedum ad Deum, sed etiam inter ipsos. Cessabunt mox furta, latrocinia, adulteria, auaritia, ambitio, fraus, iniuria, bella, lites, contentiones, sectæ, inuidiæ & quicquid est aliorum vitiorum: ita vt vixissimè dixerit Apostolus: *Charitas malum non operatur.* Et: *Qui diligit proximum, legem impleuit.* Sciens hoc magister bonus, qui est totius fons dilectionis, imo & charitas ipsa, tanquam optimum & saluberrimum, imo & plenissimum salutis compendium, fraternæ charitatis præceptum identidem suis fidelibus præscripsit, idq[ue] adeo etiam ad inimicos extendi voluit, vt neget suorum peccatorum veniam quenquam impetraturum apud Deum, qui non omnem ex corde iniuriam donauerit ipsi nocentibus atq[ue] ipsam offendentibus. Hoc est, inquit, præceptum meum, vt diligatis inuicem. Sed nunquid quavis ratione proximos dilexisse satis est? Minime. Multi enim se mutuo etiam ardentè amant, & tamen hoc charitatis præceptum non implent. Itaque vt quemadmodum diligendi sint proximi certum habemus, formam nobis verè dilectionis expressit, dum mox adiecit, sicut dilexi vos. Quibus verbis omnis amor carnalis, sensualis & quouis modo vitiosus excluditur. Dilexit nos Christus amore castissimo, sincerissimo acq[ue] purissimo: idq[ue] eo tantum sine, vt beatitudinem adipiscamur. Ita nimirum & nos fratres diligere debemus, vt nobiscum pertingant ad conspectum Dei, quæ est vita æterna. Et qui sic diligit proximum, nõ potest illi vnquam autor aut suator, aut adiutor esse ad perpetrandum quodlibet peccatum: imo verò quantum in ipso est, verbis, factis, studio ac voluntate eum ad rectè p[ro]p[ri]è viuendum inuitat, excitat & adiuuat. Qui verò aut proximos in vitia allicunt ac pertrahunt, aut eos à virtutis ac honesti studio abducere & absterre nituntur, illi à vera charitate adhuc nimium distant. Veræ charitati omne malum proximi præsertim culpæ ex animo dolet idq[ue] impedire conatur: gaudetq[ue] & lætatur illius bonis maximè quæ eum efficiant gratum Deo, cuiusmodi sunt veræ ac diuinitus infusæ virtutes. Habemus huius locupletem testem Apostolum, ita dicentem: *Charitas non gaudet super iniquitate: non gaudet autem veritati.* Simul autem notandum, non dicere Dominum. Hoc est præceptum meum, vt credatis in me, sed, vt diligatis inuicem. Nam credere quis potest, vt tamen omnibus vitijs plenus sit. Diligere autem non potest, in quo vel vnum hæret vitium mortiferum. Siquidem peccatum mortiferum charitatem penitus extinguit. Ergo Dominus Iesus breue quidem præceptum, sed tamen quod abundè ad salutem sufficeret, daturus fidelibus suis, dilectionem potius quàm fidem in præcepto reliquit, eo quod fides etiam grandis valde esse possit in homine, qui omni gratia gratum faciens vacuus sit, cunctisq[ue] sit addictus flagitijs, atq[ue] eo ipso à salute & beatitudine remotissimus: charitas autem ea, quam Dominus præcipit, non solum peccata in hominis pectore morari non sinat, sed etiam virtutes alias operas secum aduehat & adducat, faciatq[ue] hominem Deo gratissimũ, & beatitudinẽ

VI
22

rudinis capacem. Vnde curandum nobis est dilectissimi, vt fides nostra semper cum vera charitate coniuncta sit, vt ea quæ per fidem agenda omittenda didicimus, ex charitate feruenter ac studiose exequamur. Sequitur :

Maiozem hac dilectionem nemo habet, * vt animam suam ponat quis pro amicis suis.

Aliquam hæc verba obscuritatem præ se ferre videntur, nisi rectè intelligantur. Quis enim dubitet maioris esse charitatis animam ponere pro hostibus, quàm pro amicis suis? Sed hic amicorum nomine Dominus etiam inimicos voluit intelligi. Nam & ipse mortuus est, non vtique pro amicis sed inimicis suis: nempe pro peccatoribus, Ergo inimici potius amici vocandi sunt, exemplo Saluatoris. Et sic reuera se res habet. Inimici sæpius plus conferunt nobis quàm amici. Diligere amicum etiam naturæ facile est. Inimicum verò diligere sicut maioris est laboris & gratiæ, ita & meriti excellentioris. Vnde si quis multum se de inimico suo vlcisci vellet, nõ posset melius, quàm eum ardentem amando, illi benefaciendo, omnigenis beneuolentiæ ac humanitatis officijs eum prosequendo. Hac nanque ratione maxima sibi virtutum ac meritum compararet lucra eximiamque in cælis gloriam: atque eo ipso maximè inimici animum cruciaret. Quisquis enim aliquem odio habet, quod est proprium inimicorum bonis illius maximè inuidet, eaque inuidencia miserè torquetur. Contra qui tum egregiè putant vltos se esse de hostibus suis, cum eos itidem odio prosequuntur aut par pari referunt, illi nimis falluntur. Esto interim grauissimis eos damnis afficiant temporarijs: sed sibiipsis multo atrocius ac pernicialius nocent, dum perdunt & occidunt animas suas, seseq; aternæ damnationis reos efficiunt. Sed vt ad Domini dicta redeamus, quoruscumque hodie est, qui vel pro amicis, nedum inimicis animam morti obijcere velit? Et tamen D. Ioannes ait: *In hoc cognouimus charitatem Dei, quoniam ille animam suam, pro nobis posuit, & nos debemus pro fratribus animas ponere.* Sed quando illi posituri essent animas pro fratribus, qui cum habeant substantiam huius mundi, & vident fratrem suum necessitatem habere, tamen claudunt viscera sua ab eo? O quàm longè ij absunt à Christianæ charitatis synceritate. Talibus hominibus plenus est orbis terrarum. Quàm multi sæpe pauperes fame ac nuditate moriuntur, & nemo est qui vel pereunti dare velit. Interim nihilominus volunt se Christianos & dici & haberi, cum tamè esse nolint. Istitis olim dicturus est Christus terribiliter: *Ite maledicti in ignem aeternum. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare &c.* Hi plane non faciunt, quod Christus toties præcepit, vt diligamus inuicem. Sed sicut ipsi modo nolunt misericordes, pios ac liberales se præstare de rebus quas diuinitus perceperunt, egenis ac miseris fratribus suis Christianis: ita & ipsi quandoq; nullum apud Deum misericordiam locum obtinebunt. Qui autè verè diligit, is nedum liberaliter de bonis temporalibus gratificatur ac impertit fratribus inopia oppressis, sed etiam dum res ita postulat, libenter quoque pro fratrum salute mortis discrimini se obijcit. Sequitur:

Vos amici mei estis, si feceritis quæ ego præcipio vobis.

h h 2

Vide

Amicorum nomine qui hic signatur. Rom. 13.

Inimici quantum nobis profunt.

1. Ioan. 3.

Ibidem.

Matth. 15.

Ioan. 13. 14. 15.

Dilectionis fraternæ Indicia quæ.

Amicum esse
Dei quantæ
sit præstan-
tia.

Amicitia qui-
nam obtine-
atur.

Amicitia Dei
qui dissolu-
tur.

Matth. 26.

Lucæ 24.

Timor serui-
lis quanta
mala effici-
at.

Vide ad quantum honoris fastigium hominum genus diuina benignitas eueherit ut eos etiam amicos suos vocet. Nouimus quantæ dignitatis semper fuerit in regum ac principum mundi huius amicitiam admitti, atque inter eorum amicos numerari. Quantæ igitur gloriæ, quantæ præstantiæ esse amicum Dei? Et huc Christiani omnes pertingere possunt, nec quicquam hinc omnino excluditur. Omnibus ea offertur gratia, ut si velint, possint esse amici Dei. Non tamen absque vlllo certamine, ne tantus honor contemptui pateat. Dicitur enim: Vos amici mei estis, sed si feceritis quæ ego præcipio vobis. Ergo amicitia, præceptorum executione obtinetur. Præcepta autem omnia ut bene impleantur, hoc opus, hic labor est. Ita semper nos diuina scriptura ad bene agendum hortatur, ne quis sterili fide contentus esse velit. Sed quid hic dicemus, tam paucos inueniri, qui pro obtinenda summi ac præpotentis Dei amicitia, qua vix vlla dignitas possit esse maior, aliquid laboris suscipere velint, quando tamen videmus innumeros vel pro mulierculæ cuiusdam aut hominis in dignitate constituti captanda gratia nullos subterfugere labores, nulla declinare pericula? Et tamen qui amicitia fruuntur hominis, quantumcumque vel chari, vel potentis, non potest diu eadem frui. Qui verò amicum habet Deum, non est quod veretur, ne amicitia illa quandoque sinem accipiat, cum sit stabilis & sempiterna, nisi ipse vltro se auertat, & sponte labatur in vitia, quibus amicitia Dei dirimitur ac dissipatur. Quamobrem danda opera est Christianis omnibus, ut humiliter studeant diuinis parere mandatis, facere quæ præcipit Deus, fugere ac deuitare quæ vetat, amplecti virtutes quibus delectatur Deus, excorari ac repudiare vitia, quibus offenditur: ut sic possint eius potiri amicitia, gratia confirmari, donis augeri, atque cum ipso denique sempiterna frui beatitudine: qua vtiq; nõ nisi amici Dei fruuntur, qui eius præcepta seruauerint.

Iam non dicam vos seruos: quia seruus nescit quid faciat dominus eius. Vos autem dixi amicos: quia omnia quæcumque audiui à Patre meo, nota feci vobis.

Isthæc verba cum Dominus diceret discipulis suis, adhuc valde erant imperfecti & infirmi, idque adeo ut paulo post cuncti etiam à Domino profugerent, eo solo relicto in manibus furentium inimicorum. Ergo melius hæc verba de futuro, quam præsentis tempore accipiuntur. Non enim timore illo penitus caruisse videntur Apostoli, qui seruorum propriè est, donec essent induti virtute ex alto & spiritus amoris timorem omnem vitiosum prorsus exclusisset. Quo factò ex seruis amici intimi effecti sunt, consilij secretorum Dei. Seruus autem nescit quid faciat dominus eius. Qui enim solo ductus timore seruili, Deo obtemperat ac famulatur, vix vnquam diuino illustratur lumine, nulla Dei secreta percipit, occultas & compendiaras ad Deum pertingendi vas nunquam diuinitus edocetur. Non enim dignus est, cui isthæc à Deo reuelentur. Nam tamen præstat quandam Deo seruitutem tamen coactus id facit metu pœnæ, non honesti ac virtutis & ipsius Dei amore impulsus. Vnde etiam si solus agat & patiat omnia quæ mortales omnes vnquam egerint & passi sint quamdiu tamen solo timore seruili ducitur, nihil illis omnibus meretur. Si quidem extra charitatem vi-

uit, sine qua meritum nullum esse potest. Amicis autem secreta communi-
cantur, si tamen fideles sint, de quibus hic agitur, multa quæ eis præstantur,
quæ seruis nulla ratione contingunt. Sunt enim & amici infideles: propter
quos monent nedum diuina, sed etiam Philosophorum scripta probandos
esse amicos. Amici veri sunt, qui Deo non pœnæ formidine, non proprij
quæstus aut lucri causa, sed ex amore seruiunt. Sed plenum admirationis
est, quod Dominus adiungit: Quia omnia quæcunque audiui à Patre meo
nota feci vobis: nisi quia de futuro tempore hæc accipienda sunt: vt etiam
Augustinus exponit. Aur si de præsentis tempore placeat accipi ea omnia no-
ta fuisse suis intelligatur, quæ & ipsis & Ecclesiæ forent necessaria, quod ta-
men in Pentecoste demum impletum est. In futura autem vita non du-
bium est quin omnia reuelata sint Apostolis, imo & beatis omnibus, pro-
cuiusque tamen mensura: quandoquidem ibi præsentem Dei contemplan-
tur vultum, & in eo ceu lucidissimo speculo omnia. Ad quam nos vitam as-
pirare semper debemus, atque præ eius amore & desiderio libenter con-
temnere bona caduca & labentia, vt tantæ felicitatis mereamur esse par-
ticipes.

Non vos me elegistis, sed ego elegi vos: & posui vos vt ea-
tis, & fructum afferatis, & fructus vester maneat, vt quodcum-
que petieritis Patrem in nomine meo det vobis.

His verbis commendatur gratia Dei, qua præuenti sumus, vt crederemus
ei, qui præuenit nos, speraremus quæ pollicitus est, & totum amorem no-
strum in ipsum vnum ceu summum bonum conferremus. Quis enim cre-
deret Deo, speraret in Deum, amaret Deum, nisi eius gratia præuentus? To-
tum hoc gratiæ est, vt ne quis sibi præfidat. Verum, solet hic pios quosdam
admodum vexare malus spiritus, tanquam ipsa non pertineant ad nume-
rum electorum, atque inexplicabilibus diuinæ prædestinationis perplexi-
tibus mentes eorum vsque adeo sæpè perturbat, inuoluit ac deijcit, vt pe-
nè nullam inueniant salutis obtinendæ viam. Talibus enim susurrijs perpe-
tuo ad aures cordis eorum perstreperit. Quid necesse est vt Deo seruiatis? Si
electi estis non peribitis, quantumcumque malè viuatis. Sin verò electi non es-
tis, non poteritis esse salui, etiam si sanctissimè viuatis. Ergo ne & hic & in
futura vita miseri sitis, missa facite poenitentia opera, & iucundos ducite
dies, animumque voluptatibus & bonis huius vitæ, dum licet oblecteris. Sed
hic scutum fidei arripiendum est, quo tela nequissimi ignea extinguantur.
Credimus Deum non esse personarum acceptorem, sed ex æquo omnibus
offerre gratiam suam, omnium desiderare salutem, omnes & singulos ex
summo & infinito amore creasse ea sola causa, vt essent æterno beati: nec
posse vnquam in illius benignissimam naturam vllam cadere iniustitiam,
sed vsque adeo singulorum cupere, velle ac amare salutem, vt etiam para-
tissimus sit denuo potius omnia perpeti, quæ olim perpeffus est, quam ex sua
parte sinat aliquem perire. Hæc planè certissima sunt, & qui aliter sentit de
Deo, iniuriam facit benignitati & charitati illius summæ ac immensæ. Igi-
tur nihil tutius, quam sub huiusmodi periculosis tentationibus non con-
certare nec disputare cum diabolo, quantumuis multa etiam ex scripturis

Amici veri
qui sunt.

August.
Nota quia
omnia Chri-
stus fecerit
suis discipu-
lis.

Tentatio om-
nium pericu-
losissima que-
nam sit.

Ephes. 6.
Deute. 10.
Psa. 19.
Ecl. 35.
Rom. 2.
Acto. 10.

Aduersum
tentationem
prædictam
remedium.

h h 3; inge-

Ezech. 18.

ingerente argumenta: sed simpliciter persuadere sibi Deum nihil posse ma-
li facere, atque eo ipso contentum esse & proijcere se totum plena cum fidi-
tia in abyssum diuinæ misericordiæ, & relinquere diabolo commenta &
fallacissima argumenta illius. *V. uo ego, dicit Dominus Deus, nolo mortem pecca-*
toris, sed vt conuertatur & viuat. Ergo quisquis non conuertitur & perit, suape
sponte perit. Sed his omistis, videamus cætera Euangelij verba. Et posui
vos, inquit, vt eatis & fructum afferatis. Quamdiu in hoc exilio versa-
mur, non nisi in itinere positi sumus. Porro alij in ipso itinere subsistunt,
contæti videlicet præsentibus bonis, noluntq; proficisci ad patriam, eo quod
via non nihil difficilis sit. Verum Dominus posuit nos vt eamus, serper
tendendo ad patriam, nusquam in hoc mundo residendo vel hærendo,
sed cuncta fortiter pertransendo, sicque fructum afferamus bonorum ope-
rum, quibus & nobis & proximis profimus. Hæc enim præparauit Deus vt
ambulemus in eis. Et fructus vester maneat. Qui diuitias, qui honores, qui
voluptates, & alia mundi huius bona conquirunt & expetunt, ea querunt,
quæ tamen diuturna esse non possunt. Qui autem bonis operibus, verisque
virtutibus accumulandis nauant operam, fructus immarcescibiles ac sem-
per duraturos parant sibi. O stulti filij hominum vsquequo graui corde, vt
quid diligitis vanitatem & queritis mendacium? Facite fructus qui sem-
per maneant. Vt quodcunque petieris Patrem in nomine meo, det vobis.
In nomine Saluatoris Patrem petere, nihil est aliud, quam ea petere, quæ
salutaria sint: hoc est gratiam & veras virtutes, & quæ ad eas obtinendat
conducant. Qui alia petit, etsi exauditur interdum, non tamen petit in no-
mine Iesu, præstaretque illi non exaudiri: siquidem in suam perniciem ex-
auditur.

Psalm. 4.

Petere in no-
mine Salua-
toris quid sit.

SERMO IN EODEM FESTO.

*De seruanda fraterna charitate, vt audis que illis, que ei contraria
sunt: & quedam de laudibus S. Mariæ Apostoli.*

Eccle. 13.
Ambrosius.Matth. 23.
Lucæ 10.

Hoc est præceptum meum, vt diligatis inuicem sicut dilexistis. Ioannes XV.
Si omne animal diligit simile sibi, si nihil tam est secundum naturam,
quam iuuare consortem naturam, (quod utique diligere est) nomine
mirum videri possit, quod scriptura diuina toties nobis fratrum siue pro-
ximorum diligendorum præceptum ob oculos ponit? Quid enim opus est
diuino nos ad id præcepto adigi, ad quod ipsa natura hortatur? Sed vsque-
adeo per peccatum in hominibus natura vitata est, & voluntas corrupta,
vt multa velit ipsi quoque naturam maximè contraria, multa nolit natura
summè consentanea. Eam ob rem data nobis diuinitus præcepta multa sunt,
quæ vel solius naturæ instinctu seruanda forent, vt si ea ipsa, id est, natura
minus nos permoueat, ad agenda vel omittenda ea quæ vel agere vel omite-
tere conuenit, saltem diuinæ legis autoritas, & summi legislatoris Dei ma-
iestas nos impellat. Sic itidem de diligendis proximis benignissimus huma-
ni generis parens præceptum edidit, cum tamen sola ad id natura eximul-
let: sed ne vnquam id negligere audeamus, præceptum suum expressit, vt
lex naturæ minus sit efficax ad cõtinendos nos in officio, lex scripta est, & à
Deo promulgata, omnibusq; propofita ac denunciata & cum æternæ damna-
tionis